

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สาระสำคัญในบทนี้ จะได้อ่านโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย วิธีการในการวิจัย ผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของการวิจัย ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงที่ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียนฝึกสอนระดับประถมศึกษาของกลุ่มวิทยาลัยครูนครหลวง
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ากับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปกับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนต่ำกว่า 3 ปีลงมา

สมมุติฐานของการวิจัย

1. อาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ากับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนไม่แตกต่างกัน
2. อาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปกับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนต่ำกว่า 3 ปีลงมา ใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนไม่แตกต่างกัน

## วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย โรงเรียนฝึกสอนระดับประถมศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกสอน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในแต่ละโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน จากกลุ่มวิทยาลัยครู นครหลวง 6 สถาบัน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ (Stratified Random Sampling ส่วนโรงเรียนฝึกสอนใช้ร้อยละ 50 ของโรงเรียนฝึกสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2523 ของแต่ละวิทยาลัยครู โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เป็นจำนวน 41 โรงเรียน ส่วนอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน ใช้ประชากรทั้งหมด (ร้อยละ 100) จากโรงเรียนฝึกสอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุก ๆ กลุ่ม เป็นจำนวนอาจารย์พี่เลี้ยง 252 คนและนักศึกษาฝึกสอนจำนวน 252 คน รวมจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 504 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมี 2 ฉบับ คือสำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง 1 ฉบับและสำหรับ นักศึกษาฝึกสอน 1 ฉบับ แบบสอบถามแต่ละฉบับมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check-list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งสร้างขึ้นโดย ศึกษาจากหนังสือ เอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง และปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางการนิเทศการฝึกสอน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ให้คำแนะนำ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ฉบับ ก. สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง ได้ค่าความเที่ยง 0.94 ฉบับ ข. สำหรับนักศึกษาฝึกสอน ได้ค่าความเที่ยง 0.96 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่มีเพียงบางส่วนที่ขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์นิเทศก์ของวิทยาลัยครูเป็นตัวแทนในการแจกและรับแบบสอบถามคืน

จากจำนวนแบบสอบถามที่แจกไปทั้งสิ้น 504 ฉบับ ได้รับคืนมา จำนวน 497 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.61

### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบ (Check-list) นำเสนอและวิเคราะห์ โดยใช้วิธีหาค่าร้อยละ (Percent)

2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงที่ปฏิบัติอยู่ ส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) นำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนที่เป็นแบบปลายเปิดวิเคราะห์โดยใช้วิธีเรียงลำดับความถี่ การเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า กับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และการเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป กับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนต่ำกว่า 3 ปีลงมาโดยใช้ t-test

### สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

#### 1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ก. อาจารย์ที่เลี้ยง



อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีถึงร้อยละ 86.3 และเกือบครึ่งหนึ่งของอาจารย์ที่เลี้ยงคือ ร้อยละ 44.2 มีอายุอยู่ในช่วง 31 - 40 ปี มีอาจารย์ที่เลี้ยงจำนวนน้อยที่สุด ที่มีอายุอยู่ในช่วง 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5.2 อาจารย์ที่เลี้ยงประมาณครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 51.4 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและร้อยละ 46.2 มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี อาจารย์ที่เลี้ยงจำนวนน้อยที่สุดที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทคือร้อยละ 2.4 อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่เลี้ยงอยู่ในช่วงระยะเวลา 1 - 2 ปีมากที่สุดคือร้อยละ 30.9 และอันดับรองลงมาได้แก่ ช่วงระยะเวลา 3 - 6 ปีคือร้อยละ 25.3 และช่วงระยะเวลาที่เป็นอาจารย์ที่เลี้ยงน้อยที่สุดคือ น้อยกว่า 1 ปีมีเพียงร้อยละ 7.2 สำหรับประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนอยู่ในช่วงเวลา 1 - 2 ปีมากที่สุด คือร้อยละ 34.5 อันดับรองลงมาได้แก่ ช่วงเวลา 3 - 6 ปีคือร้อยละ 23.7 และช่วงเวลาน้อยที่สุดคือ ช่วงระยะเวลา 7-9 ปีคือร้อยละ 10.9 อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ที่เลี้ยงบางเวลาคือร้อยละ 60.2 และดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำชั้นเป็นส่วนใหญ่คือร้อยละ 77.5 จำนวนอาจารย์ที่เลี้ยงที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดมีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 10.0 วิชาที่อาจารย์ที่เลี้ยงนิเทศการฝึกสอนมากที่สุดคือ วิชาภาษาไทย ร้อยละ 36.5 อันดับรองลงมาคือ วิชาสังคมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 27.7 วิชาที่อาจารย์ที่เลี้ยงนิเทศน้อยที่สุดคือ วิชาเกษตรกรรม มีเพียงร้อยละ 7.2

#### ข. นักศึกษาฝึกสอน

นักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีถึงร้อยละ 77.8 และมีอายุอยู่ในช่วง 20 - 24 มากที่สุดคือร้อยละ 82.3 จำนวนนักศึกษาฝึกสอนที่อยู่ในช่วงอายุ 25 - 29 มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 2.0 นักศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนชั่วโมงฝึกสอนต่อสัปดาห์อยู่ระหว่าง 9 - 12 คือร้อยละ 56.0 และช่วงจำนวนชั่วโมงที่นักศึกษาฝึกสอนน้อยที่สุดได้แก่ ช่วง 13 - 16 คือร้อยละ 3.6 นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย มีร้อยละ 23.0 ซึ่งมี

รองลงมาคือ วิชาเอกคณิตศาสตร์ มีร้อยละ 19.4 และอันดับถัดไปคือ วิชาเอกสังคมศึกษา มีร้อยละ 15.3 ส่วนวิชาเอกที่มีนักศึกษาฝึกสอนน้อยที่สุดคือ วิชาเอกทฤษฎีการศาสตร์ มีเพียงร้อยละ 2.8 สำหรับวิชาที่นักศึกษาฝึกสอนเป็นส่วนใหญ่คือ วิชาภาษาไทย มีร้อยละ 32.3 อันดับรองลงมาได้แก่ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ร้อยละ 27.0 วิชาที่นักศึกษาฝึกสอนน้อยที่สุดคือวิชาเกษตรกรรม ซึ่งมีเพียงร้อยละ 3.2

## 2. เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์พี่เลี้ยง

ระยะก่อนฝึกสอน ซึ่งเป็นระยะสปีคาคท์แรกที่นักศึกษาฝึกสอนประจำอยู่ที่โรงเรียนฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยงผู้ซึ่งทำหน้าที่นิเทศนักศึกษาฝึกสอนจะต้องช่วยเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาฝึกสอนทั้งในด้านวิชาการที่จะสอนและด้านธุรการของชั้นเรียน และอื่น ๆ เทคนิคและวิธีการที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีถึง 15 ข้อ เช่น จัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทำการสอนตามวิชาเอก วิชาโท ที่ได้เรียนมา แนะนำนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและคู่มือประกอบการสอน แนะนำนักศึกษาฝึกสอนให้รู้จักแหล่งความรู้และแหล่งสื่อการสอน จัดการประชุมนิเทศแก่นักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับงบประมาณ งานประจำชั้นและงานในหน้าที่ วางแผนการสอน จัดตารางงานปฏิบัติงานร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน สำหรับเทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มี 3 ข้อ ได้แก่ จัดให้มีการสาธิตการสอนโดยนักศึกษาฝึกสอน หลังจากชี้แจงข้อบกพร่องแล้ว จัดให้มีการประชุมปรึกษา แสดงความคิดเห็นร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนหลังการสังเกตการสอนเพื่อชี้ให้เห็นจุดดีและจุดบกพร่อง จัดหาและเตรียมวัสดุทัศนวัสดุอุปกรณ์การสอนร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน สำหรับนักศึกษาฝึกสอนเห็นว่า เทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมากมี 6 ข้อ ได้แก่ จัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทำการสอนตามวิชาเอก วิชาโท ที่ได้เรียนมา จัดทำแผนงานการนิเทศการฝึกสอนไว้ก่อนดำเนินการสอน จัดทำเอกสารประกอบการสอนหรือคู่มือการใช้หลักสูตร เฉพาะรายวิชาที่ให้นักศึกษาฝึกสอน จัดการประชุมนิเทศแก่นักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับสภาพโรงเรียน สภาพนักเรียนและชุมชน จัดการประชุมนิเทศแก่นักศึกษา



ฝึกสอนเกี่ยวกับงานสอน งานประจำชั้นและงานในหน้าที่สำหรับเทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มีอยู่ 12 ข้อ เช่น จัดหาและเตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอน ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน จัดให้มีการประชุมปรึกษาแสดงความคิดเห็นร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน หลังการสังเกตการสอน เพื่อชี้ให้เห็นจุดดีและจุดบกพร่อง จัดให้มีการสาธิตการสอนโดยนักศึกษาฝึกสอนหลังจากชี้แจงข้อบกพร่องแล้ว วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดภาคเรียนร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน

ตามความคิดเห็นของอาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน เทคนิคที่จัดอยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด และไม่ปฏิบัติเลยนั้นไม่มี

ระยะระหว่างการฝึกสอน เทคนิคที่ใช้ในการนิเทศการฝึกสอน เทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีถึง 33 ข้อ เช่น ตรวจบันทึกการสอนอย่างสม่ำเสมอ สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอนแสดงความคิดเห็นโดยเสรี สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการจัดและตกแต่งชั้นเรียน ทำงานใกล้ชิดกับนักศึกษาฝึกสอน เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ตรวจบันทึกการสอน ล่วงหน้าการสอนเสมอ สำหรับเทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมี 13 ข้อ เช่น อาจารย์พี่เลี้ยงถือความคิดของตนเป็นใหญ่ เมื่อนักศึกษาฝึกสอนมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับตน ใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องประกอบในการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนฟังการสอนจากเครื่องบันทึกเสียงและให้ความคิดเห็น เมื่อนักศึกษาฝึกสอน สอนผิด อาจารย์พี่เลี้ยงบอกให้แก้ทันทีในชั้นเรียน มีระเบียบสนทนา (Anecdotal Record) เกี่ยวกับการพัฒนาการสอนของนักศึกษาฝึกสอน ส่วนเทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงไม่ปฏิบัติเลยมี 2 ข้อ คือ ปล่อยให้การสอนผิดผ่านไปโดยไม่มีการแก้ไขและอาจารย์พี่เลี้ยงออกไปสอนแทนเมื่อนักศึกษาฝึกสอนสอนผิด

สำหรับนักศึกษาฝึกสอน เห็นว่า เทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มี 20 ข้อ เช่น ตรวจบันทึกการสอนอย่างสม่ำเสมอ ตรวจบันทึกการสอนล่วงหน้า การสอนเสมอ สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน วิธีการที่อาจารย์พี่เลี้ยงใช้เมื่อนักศึกษาฝึกสอนสอนผิดคือ ปลดปล่อยให้สอนไปก่อน อธิบายหลังจากสอนเสร็จแล้วให้ไปแก้ไขกับนักเรียนในการสอนครั้งต่อไป ท่วงทางใกล้ชิดกับนักศึกษาฝึกสอนเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ สังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอนตลอดคาบเรียน เทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มีอยู่ 28 ข้อ เช่น อาจารย์พี่เลี้ยงออกไปสอนแทนเมื่อนักศึกษาฝึกสอนสอนผิด ใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องประกอบในการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนฟังการสอนจากเครื่องบันทึกเสียงและให้ความคิดเห็น เมื่อนักศึกษาฝึกสอนสอนผิด อาจารย์พี่เลี้ยงปล่อยให้สอนไปโดยไม่มีการแก้ไข มีการปรึกษาหารือ อภิปรายเกี่ยวกับการสอนหลังจากสอนเสร็จในแต่ละวัน วันละอย่างน้อยครึ่งชั่วโมง

ระยะเสร็จสิ้นการฝึกสอน เทคนิคที่ใช้ในการนิเทศการฝึกสอนระยะเสร็จสิ้นการฝึกสอน เทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีเพียงข้อเดียวคือ จัดให้มีการรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนและให้เก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการหยิบใช้ในคราวต่อไป เทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมี 7 ข้อ เช่น จัดให้มีการศึกษาระเบียงสะสม (Anecdotal Record) ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน จัดให้มีการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาจารย์พี่เลี้ยง จัดให้มีการศึกษาลงการเรียนของนักเรียนร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนแล้วนำผลมาเป็นแนวทางในการทำแผนการสอนร่วมกัน ร่วมมือกับนักศึกษาฝึกสอนประมวลข้อบกพร่องและปัญหาเกี่ยวกับการฝึกสอนจากการประเมินผล เพื่อปรับปรุงการนิเทศการฝึกสอน ทางค่านักเรียน เทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีข้อเดียว และเป็นเทคนิคข้อเดียวกันกับทางค่านักเรียนพี่เลี้ยง สำหรับเทคนิคที่อาจารย์พี่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มี 7 ข้อ เช่น เกี่ยวกับการ

อาจารย์ที่เลี้ยง

3. การเปรียบเทียบเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงตาม

ก. ระดับการศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ากับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี พบว่า

ระยะก่อนฝึกสอน เทคนิค การแนะนำนักศึกษาฝึกสอนให้รู้จักแหล่งความรู้ และแหล่งสื่อการสอน จัดการปฐมนิเทศแก่นักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับงานสอน งบประมาณประจำชั้นและงานในหน้าที่ จัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทำการสอนตามวิชาเอก วิชาโท ที่ได้เรียนมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะระหว่างการฝึกสอน เทคนิคการสังเกตการสอนโดยใช้แบบฟอร์มการศึกษาระหว่างระยะเวลา ( Time Motion Study ) ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนทั้งการสอนจากเครื่องบันทึกเสียงและให้ความคิดเห็น มีการกระตุ้นและจูงใจให้นักศึกษาฝึกสอนกระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการฝึกสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเสร็จสิ้นการฝึกสอน เทคนิคทุกข้อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมอาจารย์ที่เลี้ยงทั้งสองกลุ่มเห็นว่า ได้ใช้เทคนิคในการนิเทศการฝึกสอน ดังนี้คือ



ระยะก่อนฝึกสอนอยู่ในระดับการปฏิบัติมากและการใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะระหว่างการฝึกสอนอยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุดและมาก และการใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเสร็จสิ้นการฝึกสอนอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อยและการใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

### ข. ประสพการณ์

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสพการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปกับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสพการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนต่ำกว่า 3 ปีลงมา พบว่า

ระยะก่อนฝึกสอน เทคนิคจัดการปฐมนิเทศแก่นักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับสภาพโรงเรียน สภาพนักเรียนและชุมชน แนะนำนักศึกษาฝึกสอนให้รู้จักแหล่งความรู้และแหล่งสื่อการสอน วางแผนวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน แนะนำนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและคู่มือประกอบการสอน จัดการปฐมนิเทศแก่นักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับงานสอน งานประจำชั้นและงานในหน้าที่ มีการประชุมชี้แจงร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น อาจารย์หัวหน้าหมวดวิชา อาจารย์ประจำวิชา และอาจารย์ที่เลี้ยงด้วยกันเกี่ยวกับการฝึกสอน จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร เฉพาะรายวิชาที่ให้นักศึกษาฝึกสอน จัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้เข้าสังเกตการสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงหรืออาจารย์ประจำการ จัดทำ จัดหา และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะระหว่างฝึกสอน เทคนิคให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการจัดและตกแต่งชั้นเรียน เมื่อนักศึกษาฝึกสอนเกิดปัญหาทางด้านวิชาการ อาจารย์ที่เลี้ยงแนะนำแหล่งความรู้ให้ ส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกสอนพัฒนาทักษะในการเตรียมและใช้วัสดุอุปกรณ์

การสอน ทรวจันท์กับการสอนล่วงหน้าเสมอ ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือให้นักศึกษาฝึกสอน  
 เกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน สนับสนุนให้นักศึกษาฝึกสอนได้ใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยี  
 ใหม่ ๆ อาจารย์ที่เลี้ยงดูความคิดของตนเป็นใหญ่ เมื่อมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับ  
 นักศึกษาฝึกสอน ทำงานใกล้ชิดกับนักศึกษาฝึกสอน เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ  
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ  
 ทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเสร็จสิ้นการฝึกสอน เทคนิค จัดให้มีการรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ประกอบ  
 การเรียนการสอนและเก็บให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกแก่การหยิบใช้ในคราวต่อไป  
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ  
 ทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม อาจารย์ที่เลี้ยงดูทั้งสองกลุ่มเห็นว่า ได้ใช้เทคนิค  
 ในการนิเทศการฝึกสอน

ระยะก่อนฝึกสอนอยู่ในระดับการปฏิบัติมากและการใช้เทคนิคการนิเทศการ  
 ฝึกสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะระหว่างการฝึกสอนอยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด และมาก การใช้เทคนิค  
 การนิเทศการฝึกสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเสร็จสิ้นการฝึกสอนอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย และการใช้เทคนิคการ  
 นิเทศการฝึกสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

#### 4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่เลี้ยงดูและนักศึกษาฝึกสอน เกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอน จากแบบสอบถามปลายเปิด ดังนี้

เกี่ยวกับ ปรากฏการณ์นิเทศการฝึกสอน พอสรุปได้ว่าเป็น การชี้แนะให้คำปรึกษา  
 ความช่วยเหลือ ความร่วมมือ ตลอดจนการแก้ไข ปรับปรุงงานที่เกี่ยวกับการเรียน  
 การสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกสอน อีกทั้งเป็นเครื่องนำ  
 ทางให้แก่ นักศึกษาฝึกสอนด้วย

เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการนิเทศการฝึกสอน ซึ่งนับว่ามีความจำเป็นและสำคัญต่อการเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงมากพอ ๆ กับความรู้ทางทฤษฎี เพราะช่วยให้ทำงานด้วยความมั่นใจ มองเห็นปัญหาและดูทางที่จะแก้ไขปัญหาได้

เกี่ยวกับ ระบอบการศึกษาของอาจารย์ที่เลี้ยง ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า มีความจำเป็นพอ ๆ กับประสิทธิภาพและอาจารย์ที่เลี้ยงควรมีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า นิสิตศึกษาฝึกสอน

เกี่ยวกับ เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนที่เหมาะสมกับอาจารย์ที่เลี้ยงคือ อาจารย์ที่เลี้ยงจำเป็นต้องมีเทคนิคการสอนและการแก้ปัญหามากมาย ๆ แบบประกอบกัน มีความสามารถสาธิตการสอน มีกลวิธีในการติชม แนะนำช่วยเหลือ มอบงานติดตามงาน ประเมินผลงาน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความตั้งใจ ตลอดจนมีความรู้ความชำนาญในวิชาการ

เกี่ยวกับ เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนจำเป็นสำหรับการนิเทศการสอนคือ ทั่วให้งานครู ซึ่งเป็นวิชาชีพชั้นสูงสมบูรณ์ขึ้นด้วยหลักวิชาการ ช่วยป้องกันปัญหา ลดความผิดพลาด และเพิ่มประสิทธิภาพในผลงาน

สำหรับข้อเสนอแนะ สรุปได้ความว่า การนิเทศการฝึกสอนไม่ควรใช้อาจารย์นิเทศก่หลายคนต่อนักศึกษากลุ่มหนึ่ง เพราะนักศึกษาจะสับสน และควรทำงานใกล้ชิดและสม่ำเสมอระหว่างอาจารย์นิเทศก่ อาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน การออกปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกสอน ควรให้ฝึกปฏิบัติงานเต็มเวลา ให้งดกิจกรรมทางวิทยาลัย และการประเมินผล ควรจะวัดจากความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าในระหว่างทำการสอน ตลอดจนทั้งโปรแกรมมากกว่าจะเน้นหนักเฉพาะการสอนสอน สำหรับอาจารย์นิเทศก่ก็ควรมีความสามารถในการสาธิตการสอนได้ และเผยแพร่แนวกรรมทางการศึกษาให้แก่โรงเรียนฝึกสอนด้วย

### อภิปรายผลการวิจัย

ระยะก่อนฝึกสอน จากผลการวิจัย พบว่า ทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมากตรงกันเป็นส่วนใหญ่ จะต่างก็ตรงที่ว่า อาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่าเทคนิคที่ตนเองปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มี 15 ข้อ แต่ในความเห็นของนักศึกษาฝึกสอนมีเพียง 6 ข้อ จาก 18 ข้อ เทคนิคการนิเทศการฝึกสอน ที่อาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนเห็นว่า ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แก่ จัดให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทำการสอนตามวิชาเอก วิชาโท ที่ได้เรียนมา แนะนำนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และคู่มือประกอบการสอน จัดการประชุมพิเศษเกี่ยวกับงานสอน งานประจำชั้น และงานในหน้าที่ ตลอดจนให้รู้จักสภาพโรงเรียน นักเรียนและชุมชน การที่อาจารย์ที่เลี้ยงได้ใช้เทคนิคและวิธีการดังกล่าวอยู่ในระดับสูง ย่อมแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ที่เลี้ยงได้พยายามปูพื้นฐาน และสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น ๆ ซึ่งนับว่าเป็นการเตรียมการที่ดีให้แก่นักศึกษาฝึกสอน ซึ่งจะต้องทำการสอนในสัปดาห์ต่อมา เป็นการเร้าความสนใจ สร้างความประทับใจครั้งแรกที่ดีให้แก่นักศึกษาฝึกสอน ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะส่งผลให้การฝึกสอนประสบความสำเร็จ

1. จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่ได้มอบหมายให้นักศึกษาได้มีโอกาสสอนวิชาที่ตนชอบที่ตนถนัดและ ศึกษามานั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของ Job specialization และ Training ตามหลักการบริหาร ซึ่งเชื่อว่าบุคคลจะทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีก็ต่อเมื่อ บุคคลนั้นมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึง จะต้องเคยได้รับการฝึกฝนอบรมในเรื่องนั้นมาโดยเฉพาะ<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Gay Benveniste, The Politics of Expertise, (Berkley, Calif : The Glendessary Press, 1972), p. 17.



ซึ่งการจัดให้นักศึกษาได้ฝึกสอนในลักษณะดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นประโยชน์ทั้งนักศึกษาฝึกสอน  
 ในฐานะผู้ให้และเด็กนักเรียนในฐานะผู้รับ ที่กล่าวว่าเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาฝึกสอนคือ  
 ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดสอบสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ในห้องเรียนว่าเป็นจริงได้ในการปฏิบัติ  
 หรือไม่ในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนก็คือ ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากผู้ที่มีความรู้  
 หรือผู้ที่ได้รับการฝึกฝนในเรื่องนั้นจริงๆ มิฉะนั้นแล้วจะทำให้อาจารย์ที่เลี้ยงประสบปัญหาใน  
 การนิเทศการฝึกสอน ซึ่งจากการวิจัยของ สมพร สาริกบุตร พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยง  
 ประสบปัญหาในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษา อันเนื่องมาจากนักศึกษาฝึกสอนมีความรู้  
 ในเนื้อหาไม่เพียงพอ ไม่มีความพร้อมในด้านการใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหา<sup>1</sup>  
 ฉะนั้นในการผ่อนคลายนโยบายนี้ นอกจากจะให้นักศึกษาฝึกสอนสอนในสิ่งที่ตนถนัดและชอบ  
 แล้ว วิธีหนึ่งที่ควรนำมาใช้คือ เทคนิคการสอนแบบจุลภาค เพราะจุดประสงค์ข้อหนึ่งของ  
 วิธีการนี้ ก็คือ เพื่อเตรียมให้นักศึกษาคู มีประสบการณ์ในการสอนก่อนสอนจริง โดยให้  
 ฝึกทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นบางอย่าง ตัวอย่าง เช่น การตั้งคำถาม การใช้อุปกรณ์ ฯลฯ  
 จากการวิจัยของ แอลเลน (Allen) ผลปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอนที่ได้รับการฝึกแบบ  
 จุลภาคนี้มีความสามารถในการสอนและการปรับปรุงทักษะต่าง ๆ ได้ดีกว่าพวกที่ฝึกสอนแบบ  
 ธรรมดา<sup>2</sup>

<sup>1</sup> สมพร สาริกบุตร, "ปัญหาอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษา  
 ของนักเรียนครู ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต  
 แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 98.

<sup>2</sup> Dwight Allen, and Kevin Ryan, Microteaching (Reading  
 Addison-Wesley Publishing Company, 1969), pp. 4 - 5.



2. จากการวิจัยพบว่า การจัดการปฐมนิเทศในเรื่องต่าง ๆ อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพราะเห็นความสำคัญว่าเป็นการสร้างควมเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนพื้นฐานของนักเรียน นับว่าเป็นสิ่งที่ดี และถูกต้อง เพราะการรู้จักการเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ทำให้นักศึกษาฝึกสอนสามารถกำหนดวิธีการสอน (Method of Teaching) และบทบาท (role) ของตนเองที่มีต่อเด็กนักเรียนและโรงเรียนได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ โคนัล เอ็ดเวิร์ค ชมิดท์ (Donald Edward Schmidt) พบว่า ควรให้การปฐมนิเทศและการแนะนำแก่นักศึกษาฝึกสอนให้รู้ถึงวิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน<sup>1</sup>

3. จากการวิจัยพบว่า การวางแผนการสอนและจัดทำตารางการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์ที่เลี้ยง ที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมากนั้น เป็นสิ่งที่เหมาะสมและถูกต้องอย่างยิ่ง เพราะความสำเร็จในการทำงานขึ้นอยู่กับการวางแผนที่ดีเป็นสำคัญ<sup>2</sup> และตารางการปฏิบัติงานร่วมกันนั้น เปรียบเหมือน Master Plan หรือแผนระยะยาว ซึ่งกำหนดว่าใครควรทำอะไร ในเวลาใด ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์สูงสุด (Maximum Profit) ดังนั้นการมีตารางปฏิบัติงาน จึงเป็นประโยชน์ที่อาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน เพราะสามารถยึดเอาเป็นแนวทาง (guide line) ในการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนได้เป็นอย่างดี

---

<sup>1</sup> Donald Edward Schmidt, "Student Teaching : The Creation of Policy, Rules and Regulations Defining of The Professional Role of the Student Teacher and the Cooperating Classroom Teacher Based Upon Perceptions of Selected Ohio Principals and Teachers," Dissertation Abstracts, 23, 7(January, 1973), 3469 - 70 - A.

<sup>2</sup> Federick W. Taylor, Principles of Scientific Management, (New York : Harper and Roll, 1911), p. 24.

จากการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การจัดให้มีการสาธิตการสอนโดยนักศึกษาฝึกสอนหลังจากชี้แจงข้อบกพร่องแล้ว จัดให้มีการประชุมแสดงความคิดเห็นร่วมกันหลังการสังเกตการสอนเพื่อชี้ให้เห็นจุดดีและจุดบกพร่อง จัดหาและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายเป็นเรื่อง ๆ ดังนี้

4. จากการวิจัยพบว่า การประชุมปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นร่วมกันหลังจากสังเกตการสอน อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ซึ่งโดยแท้จริงแล้วเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมากที่จะช่วยในการพัฒนาการสอนของนักศึกษาฝึกสอน เพราะการสังเกตการสอนนับว่าเป็นวิธีตรวจสอบ ประเมินหรือวัดความสามารถและหาจุดดี เพื่อจะส่งเสริมและจุดอ่อนเพื่อการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การฝึกสอนบรรลุผลตามเป้าหมายได้วิธีหนึ่ง ดังนั้นเมื่อมีการสังเกตการสอนแล้ว ก็ควรที่จะมีการพูดถึงผลของการสังเกต ซึ่งควรจะออกมาในรูปการประชุม อภิปราย ระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน ชี้แจงส่วนดีและส่วนที่บกพร่องในการสอนของนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้นำเอาข้อคิด คำแนะนำ คำอภิปรายที่ได้จากการพูดกันในที่ประชุมเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นในคราวต่อไป ดังเช่น เอกเนส ไอเซน และมาเบล โอลสัน (Agnes Eisen and Mabel Olson) กล่าวว่า ภายหลังจากสังเกตการสอนแล้วแต่ละครั้งควรจะได้มีการปรึกษาร่วมกันถึงสิ่งที่พบในการสังเกตและการสังเกตการสอนนั้นไม่ใช่จะสังเกตแต่เฉพาะวิธีการสอนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรจะไปถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน และเขายังเสริมต่อไปอีกว่า อาจารย์ที่เลี้ยงควรให้นักศึกษาฝึกสอนสังเกตการสอนและพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติงานและในระหว่างการฝึกสอน<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Agnes Eisen, and Mabel Olson, "Meeting the Needs of Student Teachers: Class Experience," The Supervising Teacher (IOWA : WMC. Brown Co., 1959), p. 68.

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรุงทัศน์ พุกกะมาน ที่พบว่า จะต้องจัดประสบการณ์การสังเกต และการประชุมปรึกษาหลังจากการสังเกตให้นักศึกษาฝึกสอน<sup>1</sup> เมื่อการสังเกตให้ผลมากมายถึงเพียงนี้ ผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับการฝึกสอนก็ควรใช้การสังเกตให้ได้ผลอย่างคุ้มค่าโดยมีการประชุมปรึกษาหลังจากการสังเกตทุกครั้ง

การที่มีการประชุมปรึกษาหารือ และแสดงความคิดเห็นหลังจากการสังเกตการสอนเกิดขึ้นได้น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

1. ในการสังเกตการสอน อาจารย์ที่เลี้ยงมิได้ทำบันทึกการสังเกตการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร จึงทำให้อาจารย์ที่เลี้ยงไม่สามารถจะเก็บข้อมูลได้มาก และละเอียดพอที่จะจัดการประชุมชี้แจงข้อบกพร่องและข้อดีของการสอนของนักศึกษาฝึกสอนได้อย่างเป็นกิจลักษณะ จะเห็นว่าอาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่ วิจารณ์การสอนด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียว ดังเช่น ผลการวิจัยของ สมพร สาริกบุตร พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงร้อยละ 77.10 ใช้การวิจารณ์การสอนของนักศึกษาฝึกสอนด้วยคำพูดมากกว่าวิธีการอื่น ๆ<sup>2</sup> การวิจารณ์การสอนในลักษณะเช่นนี้ อาจทำให้นักศึกษาฝึกสอนลืมคำวิจารณ์ในส่วนที่สำคัญบางอย่างได้ ฉะนั้นในการสังเกตการสอน อาจารย์ที่เลี้ยงควรจะต้องทำบันทึกการสังเกตการสอนด้วย โดยเลือกบันทึกความเห็นเฉพาะส่วนที่สำคัญและจำเป็นเพื่อช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนแก้ไขตรงจุด การวิจารณ์การสอนควรวิจารณ์โดยตรงและหลังจบการสอนทันที<sup>3</sup>

<sup>1</sup>Charoontasana Bukhaman, "The Problems of Student Teachers in the Secondary School of Thailand as a Basic for the Improvement of the Undergraduate Teacher Education Program," (Doctor's Thesis, Indiana University, Bloomington, 1960), p. 63.

<sup>2</sup>สมพร สาริกบุตร, "ปัญหาอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอน...", หน้า 86.

<sup>3</sup>พิศวง ธรรมพันทา, "ปัญหาการฝึกสอนวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 100.

2. นักศึกษาฝึกสอนมักมีทัศนคติต่อสถานภาพของตนเองว่า เป็นเพียงนักเรียน หรือผู้ฝึกงาน และมองอาจารย์ที่เลี้ยงเป็นครูและผู้มีอำนาจ และความรู้เหนือตน ความแตกต่างทางสถานภาพนี้เองทำให้การประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกิดขึ้นได้ค่อนข้างยาก นักศึกษาฝึกสอนยินดีที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์จากอาจารย์ที่เลี้ยงแต่เพียงฝ่ายเดียว มากกว่าที่จะแสดงความคิดเห็นโต้แย้งหรือของตนเองซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการประชุมปรึกษา

D. จากการวิจัยพบว่า การจัดให้มีการสาธิตการสอนโดยนักศึกษาฝึกสอนหลังจากมีการชี้แจงข้อบกพร่องแล้ว ที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะอาจารย์ที่เลี้ยงไม่มีเวลาที่จะติดตามสังเกตการสอนครั้งต่อไป หลังจากที่ได้แนะนำไปปรับปรุงแล้ว<sup>1</sup> ด้วยเหตุนี้การสาธิตการสอนครั้งที่ 2 โดยนักศึกษาฝึกสอน จึงเกิดขึ้นยาก เพราะไม่มีผู้สังเกตการสอนและผู้ดำเนินการ

6. จากการวิจัยพบว่า การจัดหาและเตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอนร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ซึ่งโดยแท้ที่จริงอาจารย์ที่เลี้ยงควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพราะการจัดหาและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้พร้อมนั้น จะช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนเลือกวัสดุให้สอดคล้องกับเนื้อหาได้อย่างดี ง่าย สะดวกและรวดเร็วขึ้น ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะประโยชน์ของการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้การเตรียมทุกอย่างไว้พร้อมจะเป็นการช่วยให้นักศึกษาฝึกสอน ได้ใช้อุปกรณ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน แต่ที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย อาจจะมีสาเหตุมาจาก เงื่อนไขทางเวลาและเศรษฐกิจ โดยทั่วไปจะพบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงคนหนึ่ง ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนหลายวิชา และงานหลายด้านทั้งทางวิชาการ บริหารและอื่น ๆ อีกเช่น เป็นครูประจำชั้น เป็นอาจารย์หัวหน้าหมวด เป็น

<sup>1</sup>สมพร สาริกบุตร, "ปัญหาอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอน...", หน้า 86.



อาจารย์ควบคุมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ดังเช่น การวิจัยของ ศิสวง ชรรมพินทา พบว่า งานในหน้าที่รับผิดชอบของครู-อาจารย์ที่เลี้ยง ได้แก่ งานการสอน งานธุรการ งานประจำชั้น และงานนิเทศการสอน ครู-อาจารย์ที่เลี้ยงบางคนอุทิศเวลาให้งานนิเทศการสอนน้อยเกินไป เฉลี่ยแล้วใช้เวลา 6.24 ช.ม./สัปดาห์<sup>1</sup> และจากการวิจัยของ สุกจิตต์ หนูนุกัถิ พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงร้อยละ 53.82 มีชั่วโมงสอนประมาณ 25 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์<sup>2</sup> ด้วยภาระหน้าที่อันหนักหน่วงดังกล่าว จึงทำให้อาจารย์ที่เลี้ยงแทบไม่มีโอกาสที่จะร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนจัดทำ และเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ การทำอุปกรณ์การสอนที่อาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนต้องรับ ภาระทางค่าใช้จ่ายเองนั้นย่อมเป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุปกรณ์การสอน เพราะต่างก็มีกำลังเศรษฐกิจที่จำกัด

สำหรับเทคนิคบางเทคนิคที่อาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอนให้ความเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติต่างกัน เช่น อาจารย์ที่เลี้ยงมีความเห็นว่าตนได้ปฏิบัติในเรื่อง จัดตารางการปฏิบัติงานร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนนั้นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.77) แต่นักศึกษาฝึกสอน เห็นว่า อาจารย์ที่เลี้ยงยังปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ปัญหาขัดแย้งทางข้อมูลดังกล่าว อาจจะเป็นเพราะความรู้สึกของคนเราที่จะตัดสินว่าระดับการปฏิบัติแคไหนมากและแคไหนน้อย ไม่เท่ากัน โดยเฉพาะการสังเกตการปฏิบัติของผู้อื่น ซึ่งตัวเรามีความคาดหวังที่จะได้เห็นการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง แต่ถึงอย่างไรก็ตามเทคนิคที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติโคนส่วนใหญ่แล้ว กลุ่มตัวอย่างทั้งสองจัดลำดับเทคนิคการนิเทศการสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงคล้ายคลึงกัน

<sup>1</sup>ศิสวง ชรรมพินทา, "ปัญหาการฝึกสอนวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา" หน้า 111.

<sup>2</sup>สุกจิตต์ หนูนุกัถิ, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), บทคัดย่อ.



ระยะระหว่างการศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ทั้งอาจารย์ที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกสอน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมากสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสังเกตการสอนของนักเรียนตลอดคาบ การตรวจบันทึกการสอนล่วงหน้าและสม่ำเสมอ สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการจัดและตกแต่งชั้นเรียน เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดโดยเสรี ทำงานใกล้ชิดกับนักศึกษาฝึกสอน เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือ

1. จากการวิจัยพบว่า การสังเกตการสอน เช่น สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการใช้วัสดุในห้องเรียน และพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอนทั้งที่ใช้วาจาและไม่ใช้วาจา พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นับว่าเป็นการนิเทศการฝึกสอนที่ถูกหลักการนิเทศมาก ซึ่งเป็นนิเทศที่ดีของการฝึกสอน ที่อาจารย์ที่เลี้ยงเห็นความสำคัญของเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนในขั้นตอนนี้ก็ เพราะการสังเกตการสอนนั้นมีความจำเป็นต่อนักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์ที่เลี้ยง เนื่องจากโอกาสดังกล่าวจะช่วยให้ นักศึกษาฝึกสอนได้รับฟังหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อดี ข้อควรแก้ไขเกี่ยวกับการสอนของตนจากอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอน เมื่อนักศึกษารู้จักปรับปรุงแก้ไขย่อมจะก่อให้เกิดพัฒนาการการสอนที่จะส่งเสริมให้เป็นผู้มีความสามารถพร้อมที่จะเป็นครูประจำการที่ดีมีคุณภาพต่อไป สำหรับอาจารย์ที่เลี้ยงนั้น นอกจากจะสังเกตการสอนเพื่อประโยชน์ของนักศึกษาฝึกสอนแล้ว การสังเกตการสอนในชั้นเรียนยังเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยอาจารย์ที่เลี้ยงในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประเมินผล ซึ่งถูกต้องและให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายได้ แต่จะยุติธรรมมากยิ่งขึ้น เมื่ออาจารย์ที่เลี้ยงมีเกณฑ์ (Criteria) ที่จะตีค่าพฤติกรรมการสอนมาเป็นคะแนนอย่างชัดเจนและตรงกัน ผลการวิจัยนี้ตรงกับผลการวิจัยของ วนิดี ทองใหญ่ ณ อยุธยา ซึ่งพบว่า เทคนิคการ

สังเกตการสอนในชั้นเรียนเป็นเทคนิคที่อาจารย์นิเทศปฏิบัติมาก<sup>1</sup> เนื่องจากการสังเกตการสอนให้ประโยชน์มาก อาจารย์ที่เลี้ยงควรเข้าสังเกตการสอนอย่างสม่ำเสมอ ในบางครั้งอาจจะเลือกเข้าสังเกตเฉพาะทักษะที่นักศึกษาฝึกสอนยังบกพร่องอยู่จนกว่านักศึกษาฝึกสอนจะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ครั้งละ 1 - 2 ทักษะ สลับกันไป เพื่อให้ได้เห็นภาพของการสอนของนักศึกษาฝึกสอนต่อเนื่องกันจนจบโครงการฝึกสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร สาริกบุตร ที่พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงเข้าสังเกตการสอนใช้เวลาในระยะแรก ๆ ในระยะหลังสังเกตเพียงบางส่วนของคาบเวลา ร้อยละ 58.02 ซึ่งมากกว่าลักษณะอื่น ๆ<sup>2</sup>

2. จากการวิจัยพบว่า การสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการจัดและตกแต่งห้องเรียน อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ที่เลี้ยงได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนและการทำงานของนักเรียน จากการศึกษาเรื่อง Time and Motion ของ เฟรดเคอริก เทเลอร์ (Federick Taylor) ได้ข้อสรุปว่า บุคคลจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงนั้นขึ้นอยู่กับสภาพทางกายภาพของที่ทำงาน ซึ่งได้แก่การจัดตั้งโต๊ะ เก้าอี้ อากาศ แสงไฟ เป็นต้น<sup>3</sup>

<sup>1</sup> รุณี ทองใหญ่ ณ อยุธยา, "เทคนิคในการนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศในวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 160.

<sup>2</sup> สมพร สาริกบุตร, "ปัญหาอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษา...", หน้า 56.

<sup>3</sup> Federick W. Taylor, Principles of Scientific Management, p. 24.

3. จากการวิจัยพบว่า เทคนิคที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมากอีกเทคนิคคือ การตรวจบันทึกการสอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นกรปฏิบัติที่ถูกต้อง เพราะบันทึกการสอนเปรียบเสมือนเครื่องนำทางหรือทางลัดเรือที่จะนำผู้ปฏิบัติไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ยังไม่มีประสบการณ์เช่น นักศึกษาฝึกสอน เมื่ออาจารย์ที่เลี้ยงผู้ซึ่งมีประสบการณ์หรือความชำนาญงานมากกว่าได้ตรวจบันทึกการสอน ซึ่งเป็นเครื่องนำทางของนักศึกษาฝึกสอน อย่างสม่ำเสมอช่วยให้งานฝึกสอนสำเร็จไปครั้งหนึ่ง จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยเคยเป็นอาจารย์นิเทศก์มาเป็นเวลาหลายปี พบว่า บันทึกการสอนมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อบันทึกการสอนนั้นได้รับการตรวจอย่างมีหลักการ ด้วยความละเอียดรอบคอบอย่างสม่ำเสมอและล่วงหน้าก่อนทำการสอนแล้ว จะทำให้นักศึกษาฝึกสอนประสบความสำเร็จในการฝึกสอนได้ตรงกันข้ามกับนักศึกษาฝึกสอนซึ่งไม่ได้ทำและส่งบันทึกการสอนเลย จะประสบความล้มเหลวในการฝึกสอนและแคว้งคว้างในขณะสอน นอกจากนี้ยังใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลการฝึกสอนได้อีกด้วย ดังเช่น จากการวิจัยของ สมพร สาริกบุตร พบว่า บันทึกการสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากเพียงข้อเดียวที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนฝึกสอน<sup>1</sup>

4. จากการวิจัยพบว่า การสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน เป็นเทคนิคที่อาจารย์ที่เลี้ยงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นับว่าเป็นการถูกต้องที่อาจารย์ที่เลี้ยงให้ความสนใจในเรื่องนี้ เพราะการดำเนินการสอนจะเป็นไปด้วยความยากลำบากมาก หากนักศึกษาฝึกสอนไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะในสภาพความไม่เป็นระเบียบและความขุ่นมัวของชั้นเรียนจะทำความสามารถในการรับรู้และเรียนรู้ของนักเรียนน้อยลง เช่นเกี่ยวกับการปกครองประเทศ หากไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ภายในให้เรียบร้อยได้ การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ก็

<sup>1</sup>สมพร สาริกบุตร, "ปัญหาอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอนวิชาสังคมศึกษา...", หน้า 59.

มีอาจจะกระทำได้อีก จากการวิจัยของ สนั่น เมืองวงษ์ พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียนฝึกสอนไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้<sup>1</sup> ฉะนั้นอาจารย์ที่เลี้ยงจะต้องหันมาสนใจ และช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนในเรื่องนี้ เพราะในความเป็นจริงนักศึกษาฝึกสอนไม่สามารถจะควบคุมชั้นเรียนได้เท่ากับอาจารย์ที่เลี้ยง ทั้งนี้เนื่องจากสถานภาพของนักศึกษาฝึกสอนก็คล้ายกับเป็นนักเรียนเช่นกัน นักเรียนจึงเกิดความรู้สึกว่า ครูฝึกสอนนั้นมีฐานะเป็นนักเรียนเหมือนกับตนไม่มีอำนาจ ไม่มีความสามารถในทางความรู้ เป็นเพียงผู้ฝึกงาน ยังไม่ใช่ครูที่แท้จริง ฉะนั้นนักเรียนจึงไม่ค่อยให้ความเคารพนับถือและยอมรับมากนัก ลอเร็ตต้า ไบเออร์และ อลิซซาเบธ ไอริช (Loretta Byers and Elizabeth Irish) ให้ความเห็นว่า เมื่อนักเรียนฝึกสอนเข้าไปทำหน้าที่แทนอาจารย์ที่เลี้ยงในชั้นเรียน นักเรียนย่อมเกิดความรู้สึกว่า ครูคนใหม่ยังมีสภาพเป็นนักเรียน อายุยังน้อยและไม่มีอำนาจเท่าครูเดิมของตน นักเรียนย่อมลดความเกรงกลัวและกล้าประพฤติดนินทามากขึ้น<sup>2</sup> ฮาร์โอด พี. อัดัมส์และแฟรงค์ จี. ดิกกี (Harold P. Adams and Frank G. Dickey) ให้ทัศนะว่า ปัญหาในการปกครองชั้นเรียนอาจมีสาเหตุมาจากครูผู้สอนเตรียมตัวไม่พร้อม เทคนิคการสอนของครูไม่น่าสนใจ และการใช้อุปกรณ์การสอนไม่เหมาะสม<sup>3</sup> เมื่อนักเรียนที่เลี้ยงให้ความสนใจในเรื่องนี้ก็เป็นที่น่ายินดี เพราะจากการสังเกตก็จะทำให้อาจารย์ที่เลี้ยง

<sup>1</sup> สนั่น เมืองวงษ์, "การศึกษาปัญหาและทัศนคติของครูที่เลี้ยง...", หน้า 73.

<sup>2</sup> Loretta Byers and Elizabeth Irish, Success in Student Teaching, (Boston : D.C. Heath and Company, 1961), p. 96.

<sup>3</sup> Harold P. Adams and Frank G. Dickey, Basic Principles of Student Teaching, (New York : American Book Company, 1959), p. 174.



ทราบว่า ถ้าเกิดปัญหาในการปกครองชั้นเรียนนั้น เกิดจากสาเหตุใด อาจารย์ที่เลี้ยง ก็จะได้ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือแก่นักศึกษาฝึกสอนตรงเป้า ทำให้ลดปัญหาได้ อย่างไรก็ตาม อาจารย์ที่เลี้ยงและทางโรงเรียนควรตระหนักถึงหน้าที่ของโรงเรียน อย่างหนึ่งคือ โรงเรียนควรจะประชาสัมพันธ์กับชุมชนว่า โรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องเตรียม ครูใหม่เพื่อทดแทนครูรุ่นผู้ใหญ่ให้แก่สังคม ฉะนั้นการที่นักศึกษาฝึกสอนมาฝึกสอนในโรงเรียน จึงมีประโยชน์ 2 ประการคือ นักศึกษาฝึกสอนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ประการหนึ่ง ส่วนนักเรียนก็จะได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากนักศึกษาฝึกสอนด้วย อีกประการ หนึ่ง ดังนั้นชุมชนควรยอมรับนักศึกษาฝึกสอนในฐานะครูคนหนึ่ง ถ้าชุมชนผู้ปกครองเห็น ความสำคัญและยอมรับ ย่อมมีส่วนสร้างทัศนคติที่ดีทั้งของผู้ปกครองและนักเรียนต่อนักศึกษา ฝึกสอนด้วย

5. จากการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องประกอบ ในการสังเกตพฤติกรรมทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนฟังการสนทนา จากเครื่องบันทึกเสียงและให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับการปฏิบัติน้อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการใช้เครื่องบันทึกเสียงในระหว่างการสังเกตการสอนในชั้นเรียนเป็นเทคนิคที่ดี แต่ได้ รับการปฏิบัติน้อย อาจจะเป็นเพราะเครื่องบันทึกเสียงมีจำกัดและราคาแพง ผู้ใช้ก็จะต้อง รับผิดชอบในการนำไปใช้มาก อาจารย์ที่เลี้ยงจึงไม่นิยมนำไปใช้ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุจริต เพียรชอบ ที่ว่า การใช้โสตทัศนอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อการเตรียมครูมีใช้น้อยที่สุด<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Sucharit Pienchob, "A Proposed Program of the Pre-student Teaching Professional Laboratory Experiences for Secondary Education Students in the Faculty of Education Chulalongkorn University," Dissertation Abstracts International, 37(February, 1977), 5005 - A.



อย่างไรก็ตามการใช้เทคนิคการนิเทศด้วยเครื่องบันทึกเสียงนี้ ถ้ามีโอกาสได้ใช้ก็จะทำให้อาจารย์ที่เสียงได้ทราบข้อบกพร่องที่อาจจะมิของนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมทาง วาจาได้ดียิ่งขึ้น

6. จากการวิจัยพบว่า เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนโดยการมีระเบียบแบบแผน ( Anecdotal Record ) นั้นได้รับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะแบบฟอร์มดังกล่าวยังไม่เป็นที่แพร่หลายและรู้จักกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรเป็นหน้าที่ของสถาบันผลิตครูที่จะเผยแพร่สิ่งเหล่านี้ไปยังหมู่อาจารย์ที่เสียงโดยการจัดการอบรมหรือสัมมนาประชุมเชิงปฏิบัติการ ( Workshop ) เพราะเทคนิคข้อนี้เป็นเทคนิคที่ดีควรจะได้รับการปฏิบัติสูง เพราะจะทำให้ทราบความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหว ทั้งข้อดีและข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงของนักศึกษาฝึกสอนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการวัดผลการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนที่เชื่อถือและมีประสิทธิภาพอีกด้วย เพราะสามารถเห็นพัฒนาการของนักศึกษาฝึกสอนอย่างต่อเนื่องกัน

#### ระยะเสริมกิจการฝึกสอน

1. จากผลการวิจัยพบว่า เทคนิคที่ใช้ในการนิเทศการฝึกสอนที่อาจารย์ที่เสียงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีเพียงเทคนิคเดียวเท่านั้นคือ จัดให้มีการรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนและให้เก็บเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการหยิบใช้ในคราวต่อไป เทคนิคนี้จัดว่าเป็นเทคนิคที่ดี เพราะการเก็บรวบรวมอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้เป็นหมวดหมู่ นับเป็นการสงวนทรัพยากรทางการศึกษาอย่างหนึ่ง เพราะวัสดุดังกล่าวมีส่วนสร้างเสริมและพัฒนาการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมากประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง เป็นการช่วยผู้สอนนำไปใช้ เพราะสะดวกในการหยิบใช้ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยเนื่องจากจัดไว้เป็นหมวดหมู่ก็เป็นการเชื่อเชิญให้ผู้สอนนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีที่เดียว

2. จากผลการวิจัยพบว่า เทคนิคอื่น ๆ อีก 7 ข้อ อาจารย์ที่เสียงปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เป็นที่น่าเสียดายเพราะเทคนิคเหล่านั้นเป็นประโยชน์ต่อการฝึกสอนมาก

เช่น จัดให้มีการรวบรวมปัญหาต่าง ๆ ที่ เกี่ยวกับการฝึกสอน ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ จัดให้มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของ อาจารย์ที่เลี้ยง ร่วมมือกับนักศึกษาฝึกสอนประมวลข้อบกพร่องและปัญหาเกี่ยวกับการฝึกสอน จากการประชุมเพื่อปรับปรุงงานนิเทศการสอน จัดให้มีการประชุมสัมมนา ร่วมกับนักศึกษา ฝึกสอนหลังเสร็จสิ้นการฝึกสอน ฯลฯ ที่กล่าวว่าเทคนิคดังกล่าวมีความสำคัญก็เพราะเทคนิค การฝึกสอนระยะเสร็จสิ้นการฝึกสอนเป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ส่งผลย้อนกลับ ( Feed back mechanism ) จะสรุปปัญหาต่าง ๆ ของการฝึกสอน และข้อสรุปนั้นก็จะเป็น "ข้อมูลใหญ่" ให้แก่บรรดาผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกสอน ในการที่จะปรับปรุงแก้ไขให้การฝึกสอน ของนักศึกษาฝึกสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ผลิตครูที่มีคุณภาพสูงออกมารับใช้สังคม

จากการวิจัยการเปรียบเทียบการใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนระหว่างอาจารย์ ที่เลี้ยงที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่า ซึ่งมีร้อยละ 48.6 กับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิต่ำกว่า ปริญญาตรี ซึ่งมีร้อยละ 51.4 ปรากฏว่า โดยส่วนรวมแล้วอาจารย์ที่เลี้ยงทั้งสองกลุ่มใช้ เทคนิคการนิเทศการ ฝึกสอนไม่แตกต่างกัน จะแตกต่างกันเฉพาะในระยะระหว่างการฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่ามักจะใช้ เทคนิคในการนิเทศการ ฝึกสอนมากกว่า อาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี เทคนิคดังกล่าวได้แก่ การสังเกตการสอนโดยใช้ แบบฟอร์มการศึกษาช่วงระยะเวลา ( Time Motion Study) ร่วมกับนักศึกษาฝึกสอนทั้ง การสอนจากเครื่องบันทึกเสียงและให้ความคิดเห็น มีการกระตุ้นและจูงใจให้นักศึกษา ฝึกสอนกระตือรือร้นในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการฝึกสอน ความแตกต่าง ในข้อนี้ ผู้ทำการวิจัย เชื่อว่า อาจจะเป็นเพราะอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือ สูงกว่า มักจะได้ศึกษาอยู่ในช่วงเวลาไม่นานนัก ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการนำเอาเทคโนโลยี ใหม่ ๆ เข้ามาใช้ทางการศึกษา เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ ภาพยนตร์ และอื่น ๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอน ดังนั้นอาจารย์ที่เลี้ยงที่ผ่านการศึกษายุคนั้น ก็คุ้นเคยกับ เครื่องมือดังกล่าวและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย สอนและย่อมจะมีความชัดเจนในการใช้ เครื่องอุปกรณ์เทคโนโลยีมากกว่าอาจารย์ที่เลี้ยงที่มี

วุฒิค่ากว่าปริญญาตรี และอีกอย่างหนึ่งวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้มักจะมีใช้กันมากในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จากการวิจัยของ แคน บอย คูก ( Dan Boy Cooke ) พบว่าอาจารย์ที่เลี้ยงจะต้องมีวุฒิปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ จึงจะทำให้โครงการฝึกสอนประสบความสำเร็จด้วยดี<sup>1</sup> จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิระดับปริญญาตรีมีถึงร้อยละ 46.2 และระดับปริญญาโท ร้อยละ 2.4 นี้เป็นนิมิตอันดีที่ชี้ให้เห็นว่า อาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอนระดับประถมศึกษามีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองให้มีวุฒิทางการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อวิทยาลัยครูได้หยิบยื่นโอกาสให้ โดยการเปิดโครงการอบรมครูประจำการขึ้นและขณะเดียวกันสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งก็เปิดโอกาสให้ ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่า จำนวนอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิส่งขึ้นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของ สมพร สารีบุตร พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เมื่อ ปี พ.ศ. 2516 ที่มีวุฒิระดับปริญญาตรีมีเพียงร้อยละ 27.48<sup>2</sup> ภายในระยะ 7 ปี อาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้น ร้อยละ 18.72 นับว่าเป็นการเพิ่มที่น่าพึงพอใจ ก็เป็นที่หวังว่าการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนในโอกาสข้างหน้าจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและประสบความสำเร็จ

สำหรับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรีที่ใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนแตกต่างกับอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีวุฒิระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าในเรื่องดังกล่าวแล้ว เพื่อให้การนิเทศการฝึกสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายของการฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยงด้วยกันควรมีการประชุมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็น

<sup>1</sup> Dan Boy Cooke, "Quantitative Standards for the Implementation of Qualitative Standards in Student Teaching Programs," Dissertation Abstracts, 20(September, 1960), 3465-A.

<sup>2</sup> สมพร สารีบุตร, "ปัญหาอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศการสอน...", หน้า 83.



จากการวิจัยการเปรียบเทียบความแตกต่างการใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการนิเทศการฝึกสอนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป กับต่ำกว่า 3 ปีลงมา พบว่า ความแตกต่างทางด้านประสบการณ์มีผลกระทบต่อการใช้เทคนิคการนิเทศการฝึกสอน ประสบการณ์ในการทำงานหลังจากจบการศึกษาของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอิทธิพลในการกำหนดลักษณะการทำงานของบุคคลนั้นมากกว่า ความรู้ที่บุคคลนั้นได้รับจากสถานศึกษา (Formal Education) ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวตรงกับความคิดของ แอนโทนี ดาวน์ (Anthony Down) ที่ว่า ลักษณะขององค์กร (Organization) หรือสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลอย่างสูงในการกำหนดลักษณะการทำงานของบุคคล<sup>1</sup> จากการวิจัยของ โรเบิร์ต อี. คอลตัน (Robert E. Dalton) ประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง<sup>2</sup> อาจสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานของอาจารย์ที่เลี้ยงควรจะพิจารณาทั้งประสบการณ์และวุฒิของอาจารย์ที่เลี้ยงประกอบด้วย ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะให้อาจารย์ใหม่หรือผู้ไม่เคยมีประสบการณ์มาทำหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยงทันที

#### ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่า การฝึกสอนและการนิเทศการฝึกสอนควรจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขอยู่หลายประการ เพื่อให้การฝึกสอนมีประสิทธิภาพสามารถผลิตครู

<sup>1</sup>Anthony Down, Inside Bureaucracy, (Boston : Little Brown and Company, 1967), p. 18.

<sup>2</sup>Robert E. Dalton, "A Comparative Appraisal of Supervising Teacher and Student Teacher Performance as an Evaluation Technique in Student Teaching Program," Dissertation Abstracts, 26(August, 1959), 891 - A.



ที่มีคุณภาพสูงออกมาช่วยพัฒนาการศึกษา

ปัจจัยที่จะช่วยให้การนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์พี่เลี้ยงบรรลุผลสำเร็จ ควร  
จะได้แก่ วิทยาลัยครูหรือสถาบันผลิตครูรวมทั้งอาจารย์นิเทศโรงเรียนฝึกสอน อาจารย์  
พี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอน ผู้วิจัยขอสรุปข้อเสนอแนะ ดังนี้

#### ก. สำหรับวิทยาลัยครู

1. จัดพิมพ์หนังสือคู่มือการนิเทศการฝึกสอนให้อาจารย์พี่เลี้ยง
2. จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศการ  
ฝึกสอนแก่อาจารย์พี่เลี้ยง
3. จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัด การทำวัสดุ  
อุปกรณ์การสอน การใช้สื่อทัศนวัสดุ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาแก่อาจารย์  
พี่เลี้ยง
4. จัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาต่าง ๆ ในวิทยาลัย เพื่อ  
นักศึกษาฝึกสอนจะได้ยืมไปใช้ได้
5. ช่วยเป็นกำลังในการจัดตั้งศูนย์อุปกรณ์การสอนที่โรงเรียนฝึกสอน
6. จัดโครงการ สังเกตการสอน กล่าวคือ ก่อนที่นักศึกษาจะออก  
ฝึกสอนจริง ควรจัดให้นักศึกษาได้ไปสังเกตการสอนในโรงเรียนฝึกสอน โดยใช้เวลา  
ว่างสัปดาห์ละ 1 - 2 วัน วันละ 2 ชั่วโมง เพื่อจะได้เห็นและมีโอกาสซักถาม  
เกี่ยวกับวิธีการสอน การควบคุมชั้นเรียน และการแก้ปัญหาของครูผู้สอน เช่น ใน  
ประเทศอังกฤษกระทำกัน

#### ข. สำหรับโรงเรียนฝึกสอน

1. ขอมริบบทบาทในอันที่จะร่วมมือกับสถาบันฝึกหัดครู เพื่อฝึกครูให้แก่

สังคม

2. ประชาสัมพันธ์แก่ชุมชนให้ยอมรับนักศึกษาฝึกสอน

3. เตรียมโครงการฝึกสอนและนิเทศการฝึกสอนร่วมกับสถาบันฝึกหัดครู
4. คัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทำหน้าที่เป็นอาจารย์พี่เลี้ยง
5. สนับสนุน ให้โอกาสอาจารย์พี่เลี้ยงพัฒนาตนเอง โดยการฝึกอบรมหรือ

การศึกษาต่อ

6. ให้บริการที่ทำงานและที่พักผ่อนที่เหมาะสมแก่นักศึกษาฝึกสอน  
สำหรับอาจารย์พี่เลี้ยง

1. ยอมรับนักศึกษาฝึกสอน และยินดีที่จะให้ประสบการณ์ทางอาชีพครูแก่นักศึกษาฝึกสอน

2. ติดตามความก้าวหน้าทางวิทยากร
3. ปฏิบัติและประพฤติตนเยี่ยงอาจารย์พี่เลี้ยงที่ดี
4. อุทิศเวลาให้กับการฝึกสอน
5. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

สำหรับนักศึกษาฝึกสอน

1. เตรียมตัวให้พร้อมในเรื่อง เนื้อหาวิชา วิธีสอน อุปกรณ์การสอน
2. ยอมรับอาจารย์พี่เลี้ยงว่าเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการฝึกสอนได้
3. ศึกษาสภาพการณ์ที่แวดล้อม ทั้งบุคคลและสถานที่
4. มีความตั้งใจ มานะ อุตสาหะ ในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์พี่เลี้ยงตามบทบาทอื่น นอกเหนือจากบทบาททางวิชาการ
2. ควรมีการศึกษาเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอนระดับมัธยมศึกษา
3. ควรมีการศึกษาเทคนิคการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์พี่เลี้ยงในส่วน

ภูมิภาค